

Innst. 140 L

(2010–2011)

Innstilling til Stortinget fra arbeids- og sosialkomiteen

Prop. 18 L (2010–2011)

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om endringer i lov om pensjonstrygd for sjømenn, lov om pensjonstrygd for fiskere og i enkelte andre lover (tilpasninger til endret alderspensjon i folketrygden)

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Proposisjonens hovedinnhold

Det blir i proposisjonen lagt frem forslag til endringer i:

- lov 3. desember 1948 nr. 7 om pensjonstrygd for sjømenn,
- lov 28. juni 1957 nr. 12 om pensjonstrygd for fiskere ,
- lov 29. april 2005 nr. 21 om supplerende stønad til personar med kort butid i Noreg.

Det blir i tillegg foreslått enkelte presiseringer og opprettinger i:

- lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven),
- lov 5. juni 2009 nr. 32 om endringer i folketrygdloven (ny alderspensjon) ,
- lov 25. juni 2010 nr. 29 om endringer i lov om Statens Pensjonskasse,
- lov om samordning av pensjons- og trygdeytelser.

I tillegg er det foreslått enkelte presiseringer og opprettinger i enkelte andre lover (oppfølging av

avtale om tjenestepensjon og AFP i offentlig sektor i tariffoppgjøret 2009).

De viktigste forslagene er endringer i regelverket for pensjonstrygden for sjømenn og pensjonstrygden for fiskere og i lov om supplerende stønad for å tilpasse disse pensjonsytelsene til endringene i folketrygdens alderspensjon som skal gjelde fra 1. januar 2011.

1.2 Bakgrunn for endringsforslagene

Bakgrunnen for lovforslagene i proposisjonen er pensjonsreformen som skal omfatte alle deler av pensjonssystemet, både i og utenfor folketrygden. Det er blant annet nødvendig at lovfestede pensjonsordninger gjennomgås og justeres før det innføres blant annet fleksibelt pensjonsuttak og ny regulering av alderspensjon fra folketrygden fra 1. januar 2011.

Lovforslag om ny uføreytelse og ny alderspensjon til uføre er planlagt fremmet for Stortinget i 2010.

Det vises til proposisjonens kapittel 2 hvor det er nærmere redegjort for bakgrunnen for endringsforslagene.

1.3 Tilpasning av lov om pensjonstrygd for sjømenn og lov om pensjonstrygd for fiskere til endret alderspensjon i folketrygden fra 2011

Innledning

Det vises til proposisjonens kapittel 3.1 hvor det er nærmere redegjort for; Gjeldende pensjonsordninger for sjømenn og fiskere, Samordning og tilpasning til andre pensjoner samt høringsforslaget med høringsinstansenes syn.

Det foreslås at sjømannspensjon og fiskerpensjon under utbetaling, og krigsfartstillegget som gis til sjømannspensjonen, skal reguleres som alderspensjon i folketrygden, det vil si at pensjonene fra 2011

skal reguleres med lønnsveksten fratrukket 0,75 pst. Det foreslås også enkelte tekniske tilpasninger i reglene om beregning av overgangstillegget for sjømenn.

Forslaget skal bidra til at nødvendige tilpasninger i pensjonsordningene for sjømenn og for fiskere er på plass når endringene i reglene for alderspensjon i folketrygden som ble vedtatt ved lov 5. juni 2009 nr. 32 om endringer i folketrygdloven trer i kraft fra 1. januar 2011. Departementet varslet i Ot.prp. nr. 37 (2008–2009) Om lov om endringer i folketrygdloven (ny alderspensjon) at det på lengre sikt skal foretas en bredere gjennomgang av ordningene i samråd med partene med sikte på å finne frem til en varig løsning for pensjonstrygden for sjømenn og pensjonstrygden for fiskere tilpasset prinsippene i pensjonsreformen.

Departementets forslag

REGULERING AV SJØMANNSPENSJON OG FISKERPENSJON

Det foreslås at sjømannspensjon, herunder krigsfartstillegget, og fiskerpensjon under utbetaling skal gis ny regulering og reguleres som alderspensjon i folketrygden fra 2011. Endring av regulering av pensjoner under utbetaling vil også gjelde pensjoner som allerede er under utbetaling når ny regulering trer i kraft.

Det vises til forslag til endring i lov om pensjonstrygd for sjømenn § 5 nr. 1, § 5 nr. 3 og § 28 nr. 1 tredje ledd og lov om pensjonstrygd for fiskere § 7 nr. 1 og § 7 nr. 2.

BEREGNINGEN AV OVERGANGSTILLEGGET FOR SJØMANNSPENSJON

Det foreslås at overgangstillegget ikke skal kompensere for lavere alderspensjon fra folketrygden som følge av uttak før 67 år, og at overgangstillegget heller ikke skal kompensere for levealdersjustering av alderspensjon fra folketrygden. Ved vurderingen av om pensjonisten har rett til overgangstillegg legges til grunn opptjente rettigheter ved 67 år, uavhengig av når alderspensjon fra folketrygden faktisk tas ut. Det må videre være en forutsetning at alderspensjonen fra folketrygden er tatt ut.

Det vises til forslag til endring i lov om pensjonstrygd for sjømenn § 29 nr. 1 første og tredje ledd.

Inkraftsetting. Økonomiske og administrative konsekvenser

Det foreslås at endringsforslagene trer i kraft fra 1. januar 2011.

Forslaget til ny regulering vil ha økonomiske konsekvenser både for den enkelte pensjonist og for ordningene.

Pensjonistene vil kunne få redusert sine utbetalinger med i gjennomsnitt om lag 2,2 pst. målt i fast G over pensjonstiden 60–66 år, sammenliknet med om dagens regulering videreføres.

Forslaget til ny regulering vil også påvirke pensjonsutgiftene i Pensjonstrygden for sjømenn og Garantikassen for fiskere. Endret regulering vil få gradvis større effekt på utgiftene, inntil ny regulering er fullt innfaset etter seks år. Med utgangspunkt i pensjonsutgiftene i 2009, vil forslaget gi en årlig reduksjon i utgiftene på om lag 25 mill. kroner i Pensjonstrygden for sjømenn når endringen er fullt innfaset. Tilsvarende utgiftsreduksjon i Garantikassen for fiskere vil være om lag tre millioner kroner.

Forslaget til ny regulering vil ha visse administrative konsekvenser for Pensjonstrygden for sjømenn og Garantikassen for fiskere. En må påregne at det vil medføre noe ekstra kostnader å implementere ny regulering i de administrative systemene i de to ordningene.

1.4 Supplerende stønad

Endringer i lov om supplerende stønad for personar med kort butid i Noreg foreslås med bakgrunn i de endringene som ble vedtatt i folketrygdens alderspensjon ved lov 5. juni 2009 nr. 32.

Det vises til proposisjonens kapittel 4 hvor det er nærmere redegjort for Bakgrunn og Høring.

Tilpasning av stønadsnivået

Hensikten med ordningen med supplerende stønad er å sikre en samlet inntekt svarende til minstepensjonens i folketrygden.

Det foreslås at satsene for maksimal supplerende stønad knyttes til reglene om minste pensjonsnivå i folketrygdloven § 19-8 tredje til femte ledd og settes til:

- Minste pensjonsnivå høy sats for en enslig stønadstaker
- Minste pensjonsnivå med ordinær sats for en stønadstaker med ektefelle over 67 år
- 125 pst. av minste pensjonsnivå med høy sats for en stønadstaker med ektefelle under 67 år

Tillegget for forsørgelse av barn under 18 år settes til 20 pst. av minste pensjonsnivå høy sats.

De foreslåtte satsene vil pr. 1. januar 2011 være lik gjeldende satser for maksimal supplerende stønad.

Det vises til forslaget til endringer i lov om supplerende stønad til personar med kort butid i Noreg §§ 2 og 5.

Innføring av et krav om å nytte retten til alderspensjon mv. fullt ut

De nye reglene om alderspensjon innebærer blant annet at en person selv kan velge når og hvor stor del av pensjonen som kan tas ut.

Det ville ikke være i samsvar med formålet med supplerende stønad dersom personer over 67 år som helt eller delvis utsetter uttaket av alderspensjon kunne få ytelsene fra det offentlige «fylt opp» til full minstepensjon gjennom supplerende stønad.

Det foreslås at det tas inn et nytt tredje ledd i loven § 3 med sikte på at supplerende stønad bare gis dersom stønadstakeren eller eventuell ektefelle over 67 år fullt ut nytter sin rett til alderspensjon eller retten til pensjon fra andre norske eller utenlandske pensjonsordninger.

Det vises til forslaget til endring i lov om supplerende stønad for personar med kort butid i Noreg § 3.

Regulering av supplerende stønad og fradrag i supplerende stønad

Supplerende stønad blir gitt for en periode på tolv måneder om gangen. Dersom grunnbeløpet i folketrygden blir endret i løpet av en stønadsperiode, skal stønaden reguleres tilsvarende. Det samme gjelder de fradrag som er gjort i stønaden for ytelsene som er direkte knyttet til grunnbeløpet.

I proposisjonens kapittel 4.3 er det foreslått at satsene for supplerende stønad knyttes til minste pensjonsnivå i stedet for til grunnbeløpet. Reguleringen av supplerende stønad bør derfor knyttes til reguleringen av minste pensjonsnivå. Ytelsene som skal gå til fradrag i supplerende stønad, kan imidlertid bli regulert på ulik måte fra 2011.

Fradraget for hver av de aktuelle ytelsene bør reguleres i samsvar med reglene for regulering av den samme ytelsen, og det foreslås at lov om supplerende stønad § 10 andre ledd endres i tråd med forslaget i høringsnotatet. Det vises til endring i lov om supplerende stønad for personar med kort butid i Noreg § 10 andre ledd.

Etter folketrygdloven § 19-14 tredje ledd skal satsene for minste pensjonsnivå reguleres i samsvar med lønnsveksten justert for effekten av levealdersjusteringen for 67-åringer i reguleringsåret. Dersom dette fører til høyere satser, skal satsene gis samme regulering som pensjon under utbetaling, det vil si reguleres med lønnsveksten og deretter fratrekkes 0,75 pst.

Ikraftsetting. Økonomiske og administrative konsekvenser

Endringene i lov om supplerende stønad foreslås å tre i kraft 1. januar 2011.

De nye satsene for supplerende stønad pr. 1. januar 2011 vil svare til gjeldende satser. Regulering vil først skje fra 1. mai 2011. Det foreslås at de nye satsene i loven § 5 først får virkning fra 1. mai 2011. Det vises til overgangsbestemmelsen til endringsloven.

Ved at satsene for supplerende stønad knyttes til satsene for minste pensjonsnivå i folketrygden og derfor vil få den samme regulering som i folketrygden, vil ytelsene bli regulert svakere enn ved en fortsatt tilknytning til grunnbeløpet. Effekten av dette i 2011 vil kunne utgjøre 2 mill. kroner. Effekten vil øke over tid.

Endringene vil medføre noe administrativt merarbeid, men vil ikke overstige de tilpasninger som ville ha vært nødvendige dersom dagens regler skulle opprettholdes. Resultatet vil på sikt være en betydelig forenkling og administrativ innsparing.

1.5 Innføring av krav om inntektsbortfall for arbeidsavklaringspenger og uførepensjon – folketrygdloven §§ 11-4 og 12-4

Innledning

I dag faller retten til arbeidsavklaringspenger og uførepensjon bort når en fyller 67 år fordi en da har rett til alderspensjon. Fra 1. januar 2011 vil de fleste kunne ta ut alderspensjon når de fyller 62 år. En vil dermed ikke lenger ha en fast aldersgrense for når en går over på alderspensjon.

Departementets forslag

Det foreslås at det blir innført krav om at en skal ha hatt en viss tilknytning til arbeidslivet kort tid før arbeidsevnen ble satt ned/uføretidspunktet. Det foreslås at dette blir gjort ved at det blir stilt krav om at en har hatt inntekt kort tid før dette tidspunktet.

Kravet om inntektsbortfall bør som hovedregel gjelde for alle over 62 år.

Det foreslås at kravet skal være at en har hatt pensjongivende inntekt i de siste årene før hhv. arbeidsevnen ble nedsatt med minst halvparten eller inntektsevnen/arbeidsevnen ble varig nedsatt med minst halvparten (uføretidspunktet). Det må stilles krav om at denne inntekten har vært på et visst nivå.

Det bør kreves en noe sterkere tidlige tilknytning til arbeidslivet for å få arbeidsavklaringspenger og uførepensjon enn det som blir krevd for å få sykepenger. Det foreslås at inntekten må ha vært på minst folketrygdens grunnbeløp i kalenderåret før arbeidsevnen ble satt ned med minst halvparten/uføretidspunktet, eller minst tre ganger folketrygdens grunnbeløp i løpet av de tre siste årene før dette tidspunktet.

Det foreslås videre at kravet om inntektsbortfall skal gjelde for personer som har satt frem krav om

arbeidsavklaringspenger og uførepensjon etter at de har fylt 62 år. Det foreslås derfor at kravet om inntektsbortfall ikke skal gjelde dersom tidspunktet personen får utbetalt uførepensjon fra, jf. folketrygdloven § 22-13 (virkningstidspunktet), blir satt til en dato før personen fyller 62 år.

Videre foreslås det at kravet om inntektsbortfall ikke skal gjelde dersom medlemmet mottar ytelser som gjenlevende ektefelle etter kapittel 17 på nivå med minstepensjon etter § 19-8 eller garantipensjon etter § 29 beregnet med full trygdetid, eller som ikke har rett til uttak av hel alderspensjon etter kapitlene 19 og 20.

For arbeidsavklaringspenger er grunnlaget for beregning av ytelsen regulert i folketrygdloven § 11-15. Beregningen av uførepensjon skjer derimot på samme måte som for alderspensjon, jf. folketrygdloven § 12-13. Det er mest hensiktsmessig å regulere kravet om inntektsbortfall etter fylte 62 år på samme måte. Det foreslås derfor at kravet blir tatt inn i folketrygdloven §§ 11-4 og 12-4.

Det vises til endringer i folketrygdloven §§ 11-4 og 12-4.

Ikraftsetting. Økonomiske og administrative konsekvenser

Det foreslås at endringene trer i kraft 1. januar 2011.

Forslaget om krav om inntektsbortfall for å få arbeidsavklaringspenger eller uførepensjon etter fylte 62 år vil bare bli gjort gjeldende for nye tilfeller.

Forslaget vil trolig føre til en mindre innsparing på utbetalingen av arbeidsavklaringspenger og uførepensjon og en ubetydelig økning i utbetalingene av økonomisk stønad etter sosialtjenesteloven og basisytelse etter forskrift om arbeidsmarkedstiltak.

Forslaget om å innføre et krav om inntektsbortfall for å få arbeidsavklaringspenger og uførepensjon etter fylte 62 år vil medføre ubetydelige administrative konsekvenser. Forslaget om at dette likevel ikke skal gjelde for dem som ikke har rett til uttak av alderspensjon fra folketrygden vil medføre en viss administrativ merbelastning for Arbeids- og velferdsetaten.

1.6 Oppretting og presisering av lovt tekst

Det foreslås her enkelte opprettinger og presiseringer i:

- lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven), i lov 5. juni 2009 nr. 32 om endringer i folketrygdloven (ny alderspensjon) herunder:
 - Presisering av hvilket forholdstall/delingstall som skal benyttes.
 - Nærmere presiseringer i bestemmelsene om minste pensjonsnivå.

- Regulering av satsene for minste pensjonsnivå og garantipensjon.
- Unntak fra folketrygdloven ved krise i freds- og krigstid.
- lov 25. juni 2010 nr. 29 om endringer i lov om Statens Pensjonskasse, lov om samordning av pensjons- og trygdeytelser og i enkelte andre lover (oppfølging av avtale om tjenestepensjon og AFP i offentlig sektor i tariffoppgjøret 2009) herunder:
 - Oppsatt alderspensjon.
 - Regulering av alderspensjon under utbetaling.
 - Bruk av forholdstall ved levealdersjusteringen.

Ikraftsetting. Økonomiske og administrative konsekvenser

Det foreslås at endringene i dette kapitlet trer i kraft straks. Ingen av forslagene har økonomiske eller administrative konsekvenser.

2. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Tove Linnea Brandvik, Thor Erik Forsberg, Steinar Gullvåg, Kari Henriksen og Anette Trettebergstuen, fra Fremskrittspartiet, lederen Robert Eriksson, Vigdis Giltun og Laila Marie Reiertsen, fra Høyre, Sylvi Graham og Torbjørn Røe Isaksen, fra Sosialistisk Venstreparti, Karin Andersen, fra Senterpartiet, Geir Pollestad, og fra Kristelig Folkeparti, Kjell Ingolf Ropstad, viser til Prop. 18 L (2010–2011) der regjeringen foreslår endringer i lov om pensjonstrygd for sjømenn, lov om pensjonstrygd for fiskere og lov om supplerende stønad til personar med kort butid i Noreg. Dessuten foreslår regjeringen enkelte presiseringer og opprettinger i folketrygdloven og endringslover til denne, i lov om endringer i lov om Statens Pensjonskasse, lov om samordning av pensjons- og trygdeytelser og i enkelte andre lover.

Komiteen peker på at de foreslåtte lovendringene foreslås på bakgrunn av innføringen av alderspensjon i folketrygden fra 1. januar 2011.

Komiteen vil bemerke at enkelte forslag i denne proposisjonen er av mer teknisk karakter og fremstår som relativt kompliserte. Proposisjonen ville i det hele tatt tjent på en enklere fremstillingsmåte.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti vil peke på at det er lang tid siden Stortin-

get vedtok den nye pensjonsreformen. Regjeringen har derfor hatt god tid til å forberede de nødvendige lovendringer som må være på plass før 1. januar 2011. Den foreliggende sak ble fremmet fra regjeringen 19. november 2010 og komiteen må avgi innstilling i løpet av to og en halv uke for at Stortinget skal behandle saken før nyttår. Disse medlemmer mener det er sterkt kritikkverdig at regjeringen fremlegger saker for Stortinget med så knapp tidsfrist. Det blir umulig for Stortinget å ha en fullt ut forsvarlig saksbehandling av denne type saker innenfor slike frister.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti vil understreke at lovendringer på trygdeområdet gjelder enkeltmennesker. I de foreliggende forslag innebærer endringene også innstramminger i regelverk som vil kunne gjøre livssituasjonen for de det gjelder vanskeligere. Disse medlemmer kan ikke se at dette er godt nok synliggjort i proposisjonen.

Tilpasning av lov om pensjonstrygd for sjømenn og lov om pensjonstrygd for fiskere til endret alderspensjon i folketrygden fra 2011

Komiteen viser til at pensjonstrygden for sjømenn som hovedregel omfatter norske statsborgere og personer fast bosatt i Norge som har vært ansatt på norske skip og flyttbare innretninger over 100 bruttonn registrert i norsk skipsregister. Pr. 31. desember 2009 omfattet pensjonsordningen om lag 28 000 yrkesaktive. Sjømannspensjonen er en tidligpensjon for aldersgruppen 60 til og med 66 år.

Komiteen viser videre til at pensjonstrygden for fiskere omfatter alle fiskere som er registrert på blad B i fiskermanntallet og som altså har fiske og fangst som heltidsyrke. Medlemskap i trygden er obligatorisk med visse unntak. Pr. 14. januar 2010 var det registrert 10 210 personer på blad B i fiskermanntallet. Fiskarpensjonen er en tidligpensjon for fiskere i alderen 60 til og med 66 år.

Komiteen er enig i at innføringen av ny alderspensjon i folketrygden fra 1. januar 2011 nødvendigvis gjør visse endringer i både sjømannspensjonsloven og fiskarpensjonsloven.

Samordning

Komiteen slutter seg til regjeringens forslag om at sjømannspensjon og fiskarpensjon skal kunne ytes fullt ut ved siden av alderspensjon når denne tas ut før fylte 67 år.

Komiteen er videre enig i at dagens samordningsregler fortsatt skal gjelde for alle som har tatt ut AFP med virkningstidspunkt før 1. januar 2011 og for AFP i offentlig sektor. Komiteen er tilfreds med at sjømanns- og fiskarpensjon ikke skal samord-

nes med ny AFP i privat sektor. Høringsinstansene slutter seg også til dette forslaget.

Komiteen har også merket seg at det er enighet om at verken sjømannspensjon eller fiskarpensjon skal levealdersjusteres.

Regulering av sjømanns- og fiskarpensjon

Komiteen mener generelt at hovedprinsippene i pensjonsreformen så langt mulig skal omfatte alle pensjonsområder. Det gjelder for eksempel ny regulering av pensjoner under utbetaling, som er vesentlig for bærekraften i pensjonssystemet.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, støtter derfor regjeringens forslag om at sjømannspensjonen og fiskarpensjonen årlig skal reguleres som de fleste andre lovfestede pensjonsordninger, det vil si med lønnsveksten i samfunnet fratrukket 0,75 pst. Selv om dette gir en lavere utvikling av kjøpekraften i forhold til lønnsveksten hos de yrkesaktive, vil både sjømenn og fiskere sikres en god og stabil kjøpekraftsutvikling på linje med andre pensjonister.

Flertallet viser ellers til at krigsfartstillegget, som ytes til sjømenn som seilte i tidsrommet 1. september 1939 til 31. desember 1945, fra 2011 foreslås regulert på samme måte og slutter seg til dette.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til sine forslag og merknader i forbindelse med stortingets behandling av St.meld. nr. 5 (2006–2007), jf. Innst. S. nr. 168 (2006–2007), og Ot.prp. nr. 37 (2008–2009), jf. Innst. O. nr. 67 (2008–2009), hvor disse medlemmer gikk imot innføring av de nye reguleringsprinsippene for pensjoner under utbetaling.

Disse medlemmer registrerer at de nye reguleringsprinsippene hvor man går inn for å regulere utbetalt pensjoner med lønnsveksten i samfunnet fratrukket 0,75 pst., vil medføre at alle pensjonister vil få en dårligere kjøpekraftsutvikling enn hva som er tilfellet for de yrkesaktive.

Disse medlemmer vil med den begrunnelse også denne gang gå imot de nye reguleringsprinsippene for hvordan pensjon under utbetaling skal reguleres.

Overgangstillegget i sjømannspensjonen

Komiteen viser til at det som en del av sjømannspensjonsordningen, ytes et overgangstillegg til alderspensjonister i de tilfellene sjømannspensjonen er høyere enn alderspensjonen. Det kompenseres ikke for manglende trygdetid, bortfall av barnetillegg eller det behovsprøvde tillegget i sjømannspensjonen.

Overgangstillegget svarer til differensen mellom sjømannspensjon og alderspensjon.

I likhet med regjeringen, kan ikke komiteen se at det bør gjøres andre endringer i reglene for overgangstillegg, ut over nødvendige tilpasninger til endret alderspensjon i folketrygden. Dermed videreføres prinsippet om at overgangstillegget reduseres dersom pensjonen fra folketrygden øker mer enn den årlige pensjonsreguleringen.

Komiteen slutter seg også til at tidlig uttak av alderspensjon ikke skal kompenseres av økt overgangstillegg.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Komiteen har merket seg at pensjonsreguleringene fører til at sjømanns- og fiskarpensjonister i gjennomsnitt får 2,2 pst. lavere kjøpekraftsutvikling enn yrkesaktive. Komiteen registrerer også at utgiftene til sjømannspensjon og fiskarpensjon antas å bli redusert med henholdsvis 25 og 3 mill. kroner pr. år når ordningene fullt ut er innfasat.

Supplerende stønad

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til ordningen med supplerende stønad til personer med kort botid i landet, som også må tilpasses ny alderspensjon i folketrygden fra 1. januar 2011.

Det er i dag tre ulike satser for maksimal supplerende stønad. Det er:

- To ganger folketrygdens grunnbeløp for enslige
- 1,85 ganger folketrygdens grunnbeløp for stønadsmottaker med ektefelle over 67 år
- 2,5 ganger folketrygdens grunnbeløp for stønadsmottaker som forsørger ektefelle under 67 år.

Flertallet er oppmerksom på at minstepensjon avløses av satser for minste pensjonsnivå fra 1. januar 2011 og at supplerende stønad derfor ikke kan knyttes til grunnbeløpet i folketrygden.

Flertallet understreker at hensikten med supplerende stønad er å sikre mottakere en inntekt tilsvarende minstepensjonene i folketrygden, men nå uttrykt i et kronebeløp.

Flertallet er enig i forslaget til satser for maksimal supplerende stønad fra 1. januar 2011. Det vil si:

- Minste pensjonsnivå høy sats for enslig stønadsmottaker
- Minste pensjonsnivå med ordinær sats for stønadsmottakere med ektefelle over 67 år.
- 125 pst. av minste pensjonsnivå med høy sats for stønadsmottaker med ektefelle under 67 år.

Tillegget for forsørgelse av barn under 18 år fastsettes til 20 pst. av minste pensjonsnivå høy sats.

Flertallet har ikke merknader til at det skal stilles krav om å nytte retten til alderspensjon mv. fullt ut for å kunne oppnå supplerende stønad.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at supplerende stønad ikke er en del av pensjonsopptjeningen i folketrygden, men en egen ordning som sikrer en samlet inntekt tilsvarende minstepensjon for personer som er fylt 67 år, og som har kort botid i Norge.

Disse medlemmer har merket seg at det legges opp til at supplerende stønad ikke lengre kan knyttes til grunnbeløpet i folketrygden, og at dette begrunnes med at minstepensjon avløses av satser for minste pensjonsnivå fra 1. januar 2011.

Disse medlemmer mener dette tilsier at supplerende stønad kan oppfattes og tolkes som en del av pensjonssystemet, noe som etter disse medlemmers syn innebærer at man beveger seg bort fra det som var begrunnelsen for at ordningen ble opprettet i 2006.

Disse medlemmer konstaterer at grunnbeløpet fortsatt vil være sentralt i beregningen av en rekke ytelser, også i fremtiden, og at det fortsatt legges opp til årlige trygdedrøftelser mellom partene på hvordan grunnbeløpet skal reguleres.

Disse medlemmer mener at supplerende stønad også i fremtiden skal reguleres i henhold til grunnbeløpet i folketrygden, og vil derfor gå imot de foreslåtte lovendringer på dette området.

Innføring av krav om inntektsbortfall for arbeidsavklaringspenger og uførepensjon

Komiteen viser til at regjeringen foreslår at det skal stilles krav om inntektsbortfall i størrelsesorden grunnbeløpet i folketrygden (75 641 kroner pr. 1. mai 2010) for å kunne få arbeidsavklaringspenger og uførepensjon.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, minner om at tap av arbeidsevne skal være hovedkriterium for å tilstå arbeidsavklaringspenger og uførepensjon.

Flertallet viser til at regjeringens forslag fører til at anslagsvis 80 personer hvert år mister retten til arbeidsavklaringspenger, og at anslagsvis 300 personer årlig vil få avslag på søknad om uførepensjon på grunn av lav inntekt årene før uføretidspunktet.

Flertallet viser til Prop. 1 S (2010–2011) der regjeringen ser behovet for å vurdere begrensninger i midlertidige trygdeytelser i sammenheng med det formål å unngå doble ytelser. Regjeringen antyder at den vil komme til Stortinget med sine vurderinger i

løpet av 2011. På denne bakgrunn vil ikke flertallet avvise dette nå.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti har merket seg regjeringens forslag vedrørende krav om inntektsbortfall for rett til arbeidsavklaringspenger og uførepensjon for personer over 62 år. Ifølge proposisjonen vil innstrammingen ramme maksimalt 80 personer pr. år i forhold til arbeidsavklaringspenger og maksimalt 300 personer pr. år i forhold til uføretrygd.

Disse medlemmer har videre merket seg at forslagene bare betyr mindre innsparinger i utbetalinger til de to ytelsene, ubetydelig økning i utbetaling av økonomisk sosialhjelp og en viss administrativ merbelastning for Nav.

Disse medlemmer viser til at departementet har varslet et høringsnotat våren 2011 med en bred gjennomgang av regelverket for korttidsytelser for personer over 62 år og hvordan forholdet mellom korttidsytelsene og alderspensjonen for denne aldersgruppen vil være. Med dette vil det forhåpentligvis bli en helhetlig gjennomgang av hele denne problematikken.

Disse medlemmer kan ikke se at det er nødvendig å foreta de foreslåtte endringene i regelverket i forkant av denne helhetlige gjennomgangen. Endringen vil ramme få personer, men for de det gjelder vil det kunne ha stor betydning for deres levestandard resten av livet, uten at de har valgt det selv på frivillig basis.

Disse medlemmer vil på denne bakgrunn gå imot endringsforslagene til § 11-4 og § 12-4 i lov om folketrygd.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet registrerer at det som hovedregel foreslås at kravet om inntektsbortfall skal gjelde for personer som har satt frem krav om arbeidsavklaringspenger og uførepensjon etter at de har fylt 62 år. Det foreslås videre at kravet om inntektsbortfall ikke skal gjelde dersom tidspunktet personen får utbetalt uførepensjon fra, jf. folketrygdloven § 22-13 (virkningstidspunktet) blir satt til en dato før personen fyller 62 år.

Disse medlemmer viser til at det er kort tid til pensjonsreformen skal iverksettes, og at det er flere viktige momenter som ikke er ferdig avklart og utredet.

Disse medlemmer vil understreke at man har fått veldig kort tid til å saksbehandle forslaget, og mener dette har ført til at man ikke har fått satt seg tilstrekkelig inn i konsekvensene av de forslag som er fremmet. Det bemerkes spesielt at regjeringen

beskriver korttidsytelser for personer over 62 år som utfordrende for pensjonsreformens virkemåte.

Disse medlemmer mener dette er uholdbart og er med på å svekke demokratiet og kan føre til at vedtak blir fattet på sviktende grunnlag.

Disse medlemmer mener også at dette kan føre til store problemer for de personer som velger fleksibelt uttak av pensjon fra 1. januar 2011, samt for Nav som skal administrere de nye ordningene, da permanent regelverk ikke er på plass.

Oppretting og presiseringer av lovtekst

Komiteen har ellers ikke merknader til de foreslåtte opprettingene og presiseringene i folketrygdloven og nevnte endringslover.

3. Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rå Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om endringer i lov om pensjonstrygd for sjømenn, lov om pensjonstrygd for fiskere og i enkelte andre lover (tilpasninger til endret alderspensjon i folketrygden)

I

I lov 3. desember 1948 nr. 7 om pensjonstrygd for sjømenn gjøres følgende endringer:

§ 5 nr. 1 skal lyde:

Årspensjonen beregnes på grunnlag av antall pensjonsgivende farts måneder multiplisert med pensjonssatser som gjelder på uttakstidspunktet for fartstid opptjent som overordnet og/eller underordnet. Satsene på uttakstidspunktet utgjør for

- *overordnet 0,91 prosent av grunnbeløpet, og for*
- *underordnet 0,76 prosent av grunnbeløpet når fartstiden er opptjent etter 30. april 1993 og 0,65 prosent av grunnbeløpet når fartstiden er opptjent før 1. mai 1993.*

Inndelingen svarer til gruppene for betaling av arbeidstakeravgift, se § 9.

Måned som arbeidstakeren oppbeholder pensjon for etter denne lov, regnes ikke med. Alderspensjonen regnes ikke for mer enn 360 farts måneder i alt. Har arbeidstakeren mer enn 360 farts måneder, regnes pensjonen på grunnlag av de måneder som gir størst pensjon.

§ 5 nr. 3 skal lyde:

Alderspensjon under utbetaling reguleres årlig med virkning fra 1. mai i samsvar med lønnsveksten

og fratrekkes deretter 0,75 prosent. Ved første regulerings tidspunkt etter pensjonsuttak i månedene juni til april settes fratrekket forholdsmessig ned ut fra når i perioden pensjonen ble tatt ut.

Ved regulering av pensjoner etter første ledd benyttes de reguleringsfaktorene Kongen fastsetter etter folketrygdloven § 19-14 åttende ledd og § 20-18 åttende ledd.

Nåværende nr. 3 og 4 blir nye nr. 4 og 5.

§ 28 nr. 1 tredje ledd skal lyde:

Krigsfartstillegget er årlig 0,87 prosent av grunnbeløpet i folketryden per 1. januar 2011 for hver farts måned som underordnet og 1,22 prosent av grunnbeløpet per 1. januar 2011 for hver farts måned som overordnet. Satsene reguleres årlig med virkning fra 1. mai i samsvar med lønnsveksten og fratrekkes deretter 0,75 prosent. § 5 nr. 3 annet ledd gjelder tilsvarende.

§ 29 nr. 1 første ledd skal lyde:

Dersom en alderspensjonist som har opptjent pensjonsgivende fartstid før 1. januar 1967 får en ugradert alderspensjon fra folketrygden som beregnet ved 67 år før levealdersjustering og tillagt eventuelt forsørgingstillegg til alderspensjon etter folketrygdloven §§ 3-24, 3-25 og 3-26 er mindre enn det alderspensjonen fra pensjonstrygden for sjømenn var før fylte 67 år, skal det gis et overgangstillegg fra pensjonstrygden som tilsvarende forskjellen.

§ 29 nr. 1 tredje ledd skal lyde:

Dersom pensjonen fra folketrygden øker utover det som skyldes at pensjonen reguleres, reduseres overgangstillegget med det overskytende.

II

I lov 28. juni 1957 nr. 12 om pensjonstrygd for fiskere gjøres følgende endringer:

§ 7 nr. 1 skal lyde:

Alderspensjon regnes ikke for mer enn 1560 premieuker i alt. Årpensjon for 1560 premieuker skal på uttakstidspunktet utgjøre 1,6 ganger folketrygdens grunnbeløp, forholdsmessig redusert hvis vedkommende har mindre enn 1560 premieuker.

§ 7 nr. 2 skal lyde:

Alderspensjon under utbetaling reguleres årlig med virkning fra 1. mai i samsvar med lønnsveksten og fratrekkes deretter 0,75 prosent. Ved første regulerings tidspunkt etter pensjonsuttak i månedene juni til april settes fratrekket forholdsmessig ned ut fra når i perioden pensjonen ble tatt ut.

Ved regulering av pensjoner etter første ledd benyttes de reguleringsfaktorene Kongen fastsetter etter folketrygdloven § 19-14 åttende ledd og § 20-18 åttende ledd.

Nåværende nr. 2 blir ny nr. 3.

III

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd gjøres følgende endringer:

§ 11-4 nytt tredje og fjerde ledd skal lyde:

Dersom krav om arbeidsavklaringspenger settes fram etter at medlemmet har fylt 62 år, er det et vilkår for rett til arbeidsavklaringspenger at medlemmet hadde en pensjonsgivende inntekt på minst folketrygdens grunnbeløp i året før arbeidsvevnen (jf. § 11-5) ble nedsatt med minst halvparten eller minst tre ganger folketrygdens grunnbeløp i løpet av de tre siste årene før dette tidspunktet.

Vilkåret i tredje ledd skal likevel ikke gjelde dersom medlemmet ikke

- a) mottar ytelser som gjenlevende ektefelle etter kapittel 17 på nivå med minstepensjon etter § 19-8 eller garantipensjon etter § 20-9 beregnet med full trygdetid, eller
- b) har rett til uttak av hel alderspensjon etter kapitlene 19 og 20.

§ 12-4 nytt andre og tredje ledd skal lyde:

Dersom krav om uførepensjon settes fram etter at medlemmet har fylt 62 år, er det et vilkår for rett til uførepensjon at medlemmet hadde en pensjonsgivende inntekt på minst folketrygdens grunnbeløp i året før uføretidspunktet (jf. § 12-10) eller minst tre ganger folketrygdens grunnbeløp i løpet av de tre siste årene før dette tidspunktet. Dette gjelder likevel ikke dersom uførepensjonen er gitt med virkning fra et tidspunkt før personen fylte 62 år.

Vilkåret i andre ledd første punktum skal likevel ikke gjelde dersom medlemmet ikke

- a) mottar ytelser som gjenlevende ektefelle etter kapittel 17 på nivå med minstepensjon etter § 19-8 eller garantipensjon etter § 20-9 beregnet med full trygdetid, eller
- b) har rett til uttak av hel alderspensjon etter kapitlene 19 og 20.

§ 20-12 tredje og fjerde ledd skal lyde:

Levealdersjustering og nøytralt uttak gjennomføres ved hjelp av delingstall, se § 20-13. Levealdersjusteringen kommer til uttrykk gjennom endring i delingstall fra et årskull til det neste for en gitt uttaksalder. Nøytralt uttak kommer til uttrykk gjen-

nom forskjeller i delingstall ved ulike *uttaksaldre* innen hvert årskull.

Det fastsettes delingstall for hvert årskull fra og med 1954-kullet, som gjelder for uttak av alderspensjon mellom 62 og 75 år. Det fastsettes månedlige delingstall, som gjelder for uttaksaldre mellom hele år. Det fastsettes felles delingstall for kvinner og menn. *Ved beregning av pensjon benyttes delingstall for alderen ved inngangen til den måneden pensjonen tas ut fra.*

§ 20-18 tredje ledd første punktum skal lyde:

Satsene for garantipensjon, se § 20-9, reguleres i samsvar med lønnsveksten og *justeres deretter* for effekten av levealdersjusteringen for 67-åringene i reguleringsåret.

§ 25-17 første ledd tredje punktum skal lyde:

Utbetaling av ytelser til å sikre inntekt etter kapitlene 8, 10, 11, 12, 16, 17, 19 og 20 skal prioriteres foran utbetaling av andre trygdytelser.

§ 25-17 andre ledd første punktum skal lyde:

Dersom en krisesituasjon som nevnt i første ledd fører til at Arbeids- og velferdsetaten over et lengre tidsrom ikke ventes å ville kunne behandle alle nye krav om ytelser, skal behandling etter kapitlene 8, 10, 11, 12, 16, 17, 19 og 20 prioriteres foran krav om andre ytelser.

§ 25-17 fjerde ledd skal lyde:

De forvaltningsmessige bestemmelsene i *kapitlene 21 og 22* og de finansielle bestemmelsene i kapitlene 23 og 24 kan helt eller delvis settes til side ved Arbeids- og velferdsetatens behandling etter denne paragrafen.

IV

I lov 29. april 2005 nr. 21 om supplerende stønad til personer med kort butid i Noreg gjøres følgende endringer:

§ 2 nytt andre ledd skal lyde:

Med minste pensjonsnivå meiner ein i lova her minste pensjonsnivå etter folketrygdlova § 19-8 tredje til femte leddet for ein person med ugradert pensjon utan avkorting for trygdetid.

Nåværende andre ledd blir nytt tredje ledd.

§ 3 nytt tredje ledd skal lyde:

Det er eit vilkår for rett til supplerande stønad at stønadstakaren og ein eventuell ektefelle over 67 år fullt ut nyttar retten sin til pensjon frå folketrygda eller andre norske eller utanlandske ordningar.

§ 5 første ledd skal lyde:

Full supplerende stønad skal *svare til*

- minste pensjonsnivå med høg sats* for einslege stønadstakarar
- 125 prosent av minste pensjonsnivå med høg sats* for personar med ektefelle under 67 år
- minste pensjonsnivå med ordinær sats* for kvar av ektefelleane når begge har fylt 67 år.

§ 5 andre ledd første punktum skal lyde:

Ytingane etter første leddet bokstavane a til c skal aukast med *20 prosent av minste pensjonsnivå med høg sats* per barn under 18 år som personen forsørger og bur saman med i eitt hushald.

§ 10 andre ledd skal lyde:

Ved endring i minste pensjonsnivå skal supplerande stønad regulerast i tråd med endringa. Frådrag i stønaden etter § 6 på grunn av alderspensjon frå folketrygda, samt ytingar som er direkte knytte til grunnbeløpet eller blir regulerte etter tilsvarende reglar som for alderspensjon frå folketrygda, skal regulerast i tråd med endringa i desse ytingane.

V

I lov 5. juni 2009 nr. 32 om endringer i folketrygdloven (ny alderspensjon) gjøres følgende endringer i avsnitt I om endringer i lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd:

I endringen av § 19-6 skal tredje og fjerde ledd lyde:

Levealdersjustering og nøytralt uttak gjennomføres ved hjelp av forholdstall, se § 19-7. Levealdersjusteringen kommer til uttrykk gjennom endring i forholdstall fra et årskull til det neste for *en gitt uttaksalder*. Nøytralt uttak kommer til uttrykk gjennom forskjeller i forholdstall ved ulike *uttaksaldre* innen hvert årskull.

Det fastsettes forholdstall for hvert årskull fra og med 1943-kullet til og med 1962-kullet, som gjelder for uttak av alderspensjon mellom 62 og 75 år. Det fastsettes månedlige forholdstall, som gjelder for uttaksaldre mellom hele år. Det fastsettes felles forholdstall for kvinner og menn. *Ved beregning av pensjon benyttes forholdstall for alderen ved inngangen til den måneden pensjonen tas ut fra.*

I endringen av § 19-8 skal første til femte, samt sjuende ledd lyde:

Det er et vilkår for rett til minste pensjonsnivå at vedkommende har minst tre års trygdetid, se § 3-5. Fullt minste pensjonsnivå ytes til den som har minst 40 års trygdetid. Dersom trygdetiden er kortere, blir minste pensjonsnivå tilsvarende mindre.

Satsene for minste *pensjonsnivå for* ugradert pensjon fastsettes i forbindelse med den årlige reguleringen av alderspensjoner, se § 19-14 åttende ledd. Nivået fastsettes med flere satser som avhenger av sivilstatus og størrelsen på ektefellens inntekt og pensjon. Satsene for minste pensjonsnivå i paragrafen her gjelder uavhengig av når alderspensjon ble innvilget.

Lav sats ytes til den som lever sammen med en ektefelle som mottar foreløpig uførepensjon, uførepensjon, alderspensjon eller avtalefestet pensjon som nevnt i § 3-19 sjette ledd.

Ordinær sats ytes til *den som lever sammen med ektefelle som ikke mottar ytelser som nevnt i tredje ledd og har en årlig inntekt, inkludert kapitalinntekt, som er større enn to ganger grunnbeløpet. Det ytes også ordinær sats til den som i 12 av de siste 18 månedene har vært samboer med person*

- a) *som mottar ytelser som nevnt i tredje ledd, pensjon eller overgangsstønad etter kapitlene 16 og 17, eller*
- b) *som har en årlig inntekt, inkludert kapitalinntekt, som er større enn to ganger grunnbeløpet.*

Høy sats ytes til personer som ikke omfattes av tredje eller fjerde ledd.

En flyktning (§ 1-7) som er medlem i trygden har rett til et pensjonsnivå som nevnt i *andre til sjette ledd* uten hensyn til bestemmelsen i *første ledd* om trygdetid.

§ 19-14 tredje ledd første punktum skal lyde:

Satsene for minste pensjonsnivå, se § 19-8, reguleres i samsvar med lønnsveksten og *justeres deretter* for effekten av levealdersjusteringen for 67-åringer i reguleringsåret.

VI

I lov 25. juni 2010 nr. 29 om endringer i lov om Statens Pensjonskasse, lov om samordning av pensjons- og trygdeytelser og i enkelte andre lover (oppfølging av avtale om tjenstepensjon og AFP i offentlig sektor i tariffoppgjøret 2009) gjøres følgende endringer:

I avsnitt III om endringer i lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens Pensjonskasse gjøres følgende endringer:

I endringen av § 23 første ledd skal første punktum lyde:

Fratrer et medlem sin stilling med minst tre års tjenestetid, men uten rett til straks å få pensjon etter

denne lov eller lov om avtalefestet pensjon for *medlemmer av Statens pensjonskasse*, har han rett til oppsatt alderspensjon fra den aldersgrense som gjelder for stillingen, dog tidligst fra hans fylte 65 år.

I endringen av § 24 skal andre ledd lyde:

Levealdersjustering gjennomføres ved hjelp av forholdstall som fastsettes av Arbeids- og velferdsdirektoratet for årskull fra og med 1943-kullet, jf. folketrygdloven §§ 19-6 og 19-7.

I endringen av § 42 skal femte ledd lyde:

Ved regulering av pensjoner og pensjonsgrunnlag etter første til *fjerde* ledd benyttes de reguleringsfaktorer Kongen fastsetter etter folketrygdloven § 19-14 åttende ledd.

I avsnitt V om endringer i lov 26. juni 1953 nr. 11 om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. gjøres følgende endring:

§ 8 a andre ledd skal lyde:

Levealdersjustering gjennomføres ved hjelp av forholdstall som fastsettes av Arbeids- og velferdsdirektoratet for årskull fra og med 1943-kullet, jf. folketrygdloven §§ 19-6 og 19-7.

I avsnitt VIII om endringer i lov 22. juni 1962 nr. 12 om pensjonsordning for sykepleiere gjøres følgende endringer:

§ 10 a andre ledd skal lyde:

Levealdersjustering gjennomføres ved hjelp av forholdstall som fastsettes av Arbeids- og velferdsdirektoratet for årskull fra og med 1943-kullet, jf. folketrygdloven §§ 19-6 og 19-7.

I endringen av § 39 skal femte ledd lyde:

Ved regulering av pensjoner og pensjonsgrunnlag etter første til *fjerde* ledd benyttes de reguleringsfaktorer Kongen fastsetter etter folketrygdloven § 19-14 åttende ledd.

VII

Avsnitt I, II og IV trer i kraft 1. januar 2011. Avsnitt III, V og VI trer i kraft straks.

Endringene i avsnitt IV i lov 29. april 2005 nr. 21 om supplerande stønad til personar med kort butid i Noreg § 5 trer likevel i kraft fra 1. mai 2011.

Oslo, i arbeids- og sosialkomiteen, den 7. desember 2010

Robert Eriksson
leder

Steinar Gullvåg
ordfører

